

ODS v evropském srovnání

17.března 2004 Petr Sokol

Při čtení českého tisku se o politických stranách dovíme opravdu málo pozitivního. Často bychom mohli dojít k dojmu, že by vlastně demokracie byla lepší, kvalitnější a efektivnější, kdyby vůbec neexistovaly.

Ještě horší obrázek pak mají strany české. Ty jsou údajně velmi vzdáleny svým evropským protějškům, ať už pocházejí ze západu nebo středu Evropy. Realita je však trochu jiná. Podívejme se proto na to, jak z mezinárodního srovnání vyjde Občanská demokratická strana.

ODS se hlásí k liberálně-konzervativní politice. K podobnému proudu se v zemích bývalého sovětského bloku přirozeně hlásí celá řada jiných uskupení. Z těch známějších můžeme jmenovat zejména Maďarskou občanskou stranu-FiDeSz, polské konzervativní Právo a spravedlnost, Slovinskou lidovou stranu nebo bulharský Svaz demokratických sil). Od všech obdobně orientovaných stran však ODS odlišuje několik základních momentů.

ODS je od svého založení v roce 1991 nepřetržitě nejsilnější pravicovou stranou. To se v regionu nepodařilo vůbec žádné jiné pravicové politické straně. V Maďarsku nejprve dominovalo národně-konzervativní Maďarské demokratické fórum a až po jeho krizi se na vrchol dostal FiDeSz. V Polsku se strany na pravici přeskupují, slučují a rozdělují před každými volbami a žádná ze stran v této části politického spektra již nenese název z počátku 90. let. Složitý proces dělení, slučování a opětovného slučování se nevyhnul ani slovinským stranám pravého středu. Velmi nestabilní je pravicová scéna také ve všech třech pobaltských státech. Uvedme příklad Lotyšska, kde zatím každé volby vyhrála strana, která před nimi nebyla stranou parlamentní. Příznačný je proto název aktuálně nejsilnější pravicové formace v této pobaltské republice - Nová éra.

Naproti tomu ODS byla ve všech parlamentních volbách zdaleka nejsilnějším subjektem pravice, a to vždy s velmi výrazným odstupem. Jediný výraznější odchod členů, který předznamenal vznik Unie svobody, sice znamenal dočasný pád ODS v preferencích, ale volby ukázaly, že ani toto odštěpení nezměnilo výsadní pozici ODS na pravici. Odštěpená Unie svobody získala jen zlomek hlasů, které získali občanští demokraté. ODS se příliš nezapojovala do integračních snah s jinými stranami. Za svou existenci se sloučila pouze s konzervativní Křesťanskodemokratickou stranou (KDS).

ODS dokázala ve čtyřech parlamentních volbách za sebou získat kolem 25 % hlasů a ve třech z nich dokonce tuto hranici výrazně překročila. Ostatní pravicové strany v regionu se naopak vykazují výrazným kolísáním voličské přízně. ODS ze všech voleb vyšla na prvním nebo druhém místě, a to vždy s výrazným odstupem na všechny další subjekty.

ODS zvítězila dvakrát za sebou v parlamentních volbách (1992, 1996). To se ve střední a východní Evropě podařilo již jen levicovým liberálním demokratům ve Slovinsku, kteří vznikli transformací tamní obdoby komunistického svazu mládeže, nacionalistickému Mečiarovu Hnutí za demokratické Slovensko a bohužel také České straně sociálně demokratické. Ani jedna z těchto stran očividně není pravicová.

V případě ODS je třeba zdůraznit, že nezvítězila pouze ve volbách, ale po obou vítězstvích se skutečně stala klíčovou součástí nové vládní koalice.

ODS rovněž patří mezi málo středoevropských stran, které se opravdu významně prosadily v mezinárodním rámci. Pro ODS se to platí konkrétně v případě Evropské demokratické unie (EDU), kde byl od poloviny devadesátých let místopředsedou Václav Klaus. Později byl Václav Klaus dokonce zvolen místopředsedou světové konzervativní „internacionály“, která se jmenuje Mezinárodní demokratická unie (IDU).

To vše ODS mimo jiné předurčuje k tomu, aby hrála nejvýznamnější úlohu při koordinaci a spolupráci liberálně-konzervativních sil ze zmíněných zemí. Spolupráci, která může všem zúčastněným přinést jen a jen užitek (např. při prosazování národních zájmů tváří v tvář EU či inspiraci v tom, jak porazit levici). Je proto velmi dobře, že tuto šanci ODS vzala v posledních letech do svých rukou a snaží se na tomto poli učinit maximum.

